

assignatura :	ART CONTEMPORANI I
codi :	22661
professor/a :	Fèlix Ibàñez Fanés
cicle :	primer
quatrimestre :	primer
crèdits :	5
típus :	troncal
horari de classe :	grup 01 : dilluns i dimecres 8.30-10.00 grup 02 : dilluns i dimecres 11.30-13.00
atenció alumnes :	

OBJECTIUS:

Tradicionalment, l'inici de l'art contemporani se situa o bé a l'últim terç del segle XVIII o bé a mitjan segle XIX. En el primer cas, el marc cultural que dibuixen les idees de la Il·lustració, les transformacions socials de la Revolució industrial i els grans canvis introduïts per la Revolució francesa es consideren determinants en la conformació d'una nova sensibilitat que cobrirà tot l'arc del període contemporani. En el segon cas, en canvi, quan es tria com a inici del període els moviments revolucionaris de 1948 l'atenció se centre més en els fenòmens de modernització derivats del predomini polític, econòmic i cultural de la burgesia. En aquest curs, els dos moments es consideren essencials per la comprensió del que anomenem l'art contemporani, el qual en el moment del canvi de segle, amb l'aparició d'un seguit d'artistes que replantegen les bases de la història de la pintura –Van Gogh, Gauguin, Seurat, Cézanne–, farà un gir radical cap als nous moviments artístics característics del segle XX. L'objectiu del curs es familiaritzar els estudiants amb el nou sistema cultural que s'edifica entre mitjans del segle XVIII i finals del segle XIX per tal que els fenòmens artístics del període resultin comprensibles, així com també els que vindran a continuació. El curs donarà, doncs, tanta importància als artistes i les seves obres com a les idees en què es fonamenten. També s'abordan altres aspectes visuals de l'època que tot i no pertànyer directament a l'univers artístic d'una manera o altra el determinen.

TEMARI:

1.- Les transformacions de l'últim terç del segle XVIII

La Il·lustració. Els filòsofs. l'Encyclopédie. La nova visió del món: Déu, la naturalesa, l'home, l'Estat. Les desviacions romàntiques: Rousseau. La Il·lustració a Alemanya: Die Aufklärung. Kant. La Revolució industrial. La Revolució francesa. La fi de l'Antic règim.

2.- El neoclassicisme com a tendència

L'esgotament del Rococó. El final de la pintura galant i cortesana. L'organització de l'art a França. L'Acadèmia i els Salons. L'aparició del públic i el naixement de la crítica. L'estètica de la Il·lustració. Diderot. Els antecedents del Neoclassicisme. La cultura clàssica i l'arqueologia. Winckelmann. Roma com a centre d'irradiació. Mengs. Lectures diverses dels models clàssics. Goethe teòric de l'art. L'escultura neoclàssica: Canova i Flaxman. L'arquitectura neoclàssica. El final del sistema renaixentista-barroc i l'inici de l'arquitectura moderna. Ledoux.

3.- David i la seva escola

David, pintor neoclàssic: les obres pre-revolucionàries i l'exemplum virtutis. L'artista i la Revolució. David com a reformador de les institucions. El pintor i l'Imperi. David retratista. La influència de David: un estil internacional. L'Escola de David: Drouais, Girodet, Gros, Gérard, Guérin, etc.

4.- Goya: entre dos móns

La pintura espanyola: dels austries als borbons. Conservadorisme i Il·lustració. Francisco de Goya. Formació i primers encàrrecs. El patronatge. Pintor de la cort. Carles III i Carles IV. La invasió napoleònica. El Goya secret: Caprichos, Los desastres de la guerra. Les pintures de la Quinta del Sordo.

5.- La revolució romàntica (I): l'estètica

L'estètica anglesa de finals del segle XVIII. Burke. Classicisme i romanticisme, Barry. Pintoresc i sublim. Fuseli. Alguns temes romàntics: Blake. L'estètica de Kant: Il·lustració i romanticisme. La teoria del geni. El sublim. L'idealisme transcendental. L'estètica romàntica: Novalis.

6.- La revolució romàntica (II): el romanticisme alemany

Runge: la seva teoria de l'art. El paisatge transcendental. El llenguatge pictòric. La fusió de les arts. Teoria dels colors. Runge i Goethe. Friedrich. Art i religió. La creu de la muntanya (1808). El paisatge romàntic. Schinkel. L'arquitectura romàntica. Classicisme i goticisme. El revival medieval. Els natzarens. Romanticisme i Biedermeier.

7.- La revolució romàntica (III): el paisatge anglès

Turner. Pintura i topografia. Les influències de Claude i Van der Velde. Pintoresc i sublim: Les visions d'Anglaterra i Gal·les. Color i dissolució de l'objecte. Malenconia i industrialització. Constable. El petit món de Suffolk. El paisatgisme com a retrat de la naturalesa. La descomposició del color.

8.- La revolució romàntica (IV): el romanticisme francès

Romanticisme i societat. Les indefinicions del romanticisme francès. Pintura i literatura. Ingres. L'eclecticisme. Classicisme i romanticisme. Ingres i la Modernitat. Guéricault. El rai de la Medusa (1818-1819). Romanticisme i realisme. Delacroix. Les grans obres dels anys 20. Els viatges a Algèria i Marroc. El color. L'orientalisme. L'obra dels anys 30 i 40. El final de la pintura d'història. Ingres contra Delacroix. L'Exposició Universal de 1855. El paisatgisme francès. Corot. El paisatge naturalista francès i l'Escola de Barbizon. T. Rousseau.

9.- L'art industrial

La nova cultura urbana. La Revolució industrial i la ciutat. La crisi de l'habitatge. Les reformes urbanístiques. El París de Napoleó III. Hausman. Les exposicions universals. L'arquitectura de vidre i del ferro. El periodisme i les arts gràfiques. La il·lustració i la caricatura. Daumier. La fotografia. Baudelaire: el poeta i la ciutat. Els panorames. Les noves maneres de mirar. La reacció contra la industrialització. Les Arts and Crafts. William Morris. Ruskin. La germandat pre-rafaelita. Dante Gabriel Rossetti.

10.- El realisme i Manet

La revolució de 1848. La nova situació social a França. Els canvis intel·lectuals. El positivisme. La teoria del realisme. Proudhon. Champfleury. Millet. Courbet. Realisme i esteticisme. Manet, chef de file i pintor solitari. Baudelaire i els nous objectius de la pintura. El cercle del Café Gerbois. La pintura com a història de la pintura. Velázquez i Goya. El japonisme. L'art de Manet: el color, la composició, l'espai. Manet i Degas. Degas i la tradició pictòrica francesa. Temes de la vida moderna. Els germans Goncourt. Planxadors, ballarines, cantants, modistes i prostitutes.

11.-Els canvis en l'últim terç del segle XIX

Les transformacions en l'economia i la societat. la Segona Revolució Industrial. El desenvolupament científic-tècnic. La proliferació visual. Les noves visions urbanes. Els cartells. La publicitat. Els avenços de la fotografia. L'Impressionisme. Novetat i tradició en aquest moviment. Els impressionistes com a grup. Exposicions independents, marxants, crítics i col·leccionistes. Monet, Pissarro, Sisley. Un cas a part: Renoir. Les pintores impressionistes. Morisot. L'impressionisme com a final d'un cicle històric i inici d'un altre.

12.-Postimpressionisme i simbolisme

Els camins oberts per l'impressionisme. Seurat. Classicisme i revolució tècnica. El món modern i la seva representació. Van Gogh. Romanticisme i primitivisme. Gauguin. Gauguin i el simbolisme. La crisi del llenguatge. Misticisme i ocultisme. Ensor, Redon, Munch, Hodler. Els Nabis. La escultura de Rodin. Cézanne. L'aprenentatge amb els impressionistes. El camí solitari. La construcció d'una nova pintura.

BIBLIOGRAFIA :

ARGAN,G.C. El arte moderno, Akal, Madrid, 1992 (1970)

BOIME,A. A Social History of Modern Art. Art in an Age of Revolution, 1750-1800, vol.1, Chicago, 1987

A Social History of Modern Art. Art in an Age of Bonapartism. 1800-1815, Vol.2, Chicago,1990

NOVOTNY, F. Pintura y escultura en Europa 1780-1888, Cátedra, Madrid, 1978 (1960)

HITCHCOCK, H.-R. Arquitectura de los siglos XIX y XX, Cátedra, Madrid, 1985 (1958)

ROSENBLUM, R./JANSON, H.-W. Arte del siglo XIX, Akal, Madrid, 1993 (1984)

Lliçons 1,2 i 3:

ASSUNTO,R. Naturaleza y razón en la estética del setecientos, Visor, Madrid, 1989 (1967)

La antigüedad como futuro, Visor, Madrid, 1990 (1973)

BARASCH,M.Modern Theories of Art:From Winckelmann to Baudelaire, Neva York, 1990

BECQ,A. Genèse de l'esthétique française moderne 1680-1814, Paris, 1994 (1984)

CALVO SERRALLER, F./GONZALEZ, A. Fuentes y documentos para la historia del arte (Vol.VII: "Ilustración y Romanticismo"), Barcelona, 1982

CASSIRER, E. Filosofía de la Ilustración, FCE, Mèxic, 1972 (1930)

CROW, T.E. Pintura y sociedad en el París del siglo XVIII, Nerea, Madrid, 1989 (1985)

FRIEDLAENDER,W.De David a Delacroix, Alianza Forma, Madrid, 1989 (1930).

HAZARD,P.La crisis de la conciencia europea, Alianza, Madrid, 1985 (1961)

HONOUR,H. Neoclasicismo, Xarait, Madrid,1982 (1968)

KAUFMANN,E Tres arquitectos revolucionarios: Boullé, Ledoux y Leque, Ed.Gustavo Gili, Barcelona, 1980 (1952)
La arquitectura de la Ilustración, Ed.Gustavo Gili, Barcelona, 1974 (1955)
 PRAZ,M. El gusto neoclásico, Ed.Gustavo Gili, Barcelona, 1983 (1974)
 PEVSNER,N.Las academias de arte,Cátedra, Madrid, 1984 (1940)
 RYKWERT,J.Los primeros modernos.Los arquitectos del siglo XVIII,Ed.Gustavo Gili, Barcelona, 1982 (1980)
 ROSEMBLUM,R.Transformaciones en el arte de finales del siglo XVIII, Taurus, Madrid, 1986 (1967)
 SCHNAPPER,A (et al.).David, Catàleg de l'exposició del Louvre, París 1989 .
 STAROBINSKI,J.1789.Les emblèmes de la raison, Flammarion, París, 1979
 VIDLER,A., El espacio de la ilustración, Alianza Editorial, Madrid, 1997 (1987)
 WRIGLEY,R. The Origins of French Art Criticism. From the Ancient Régime to the Restoration, Nova York, 1993

Lliçó 4:

BOZAL,V.Imagen de Goya, Barcelona, 1983
 CARRETE,J. i altres. Francisco Goya grabador, Madrid, 1992
 GASSIER,P. i WILSON,J.Vida y obra de Francisco de Goya, Ed.Joventud, Barcelona, 1974 (1970)
 GLENDINNING,N.Goya y sus críticos, Taurus, Madrid, 1983 (1977)
 GOYA,F.Cartas a Martín Zapater, Taurus, Madrid, 1982
 GUDIOL,J.Goya, Barcelona, 1970
 HELMAN,E.Transmundo de Goya,Alianza Forma, Madrid, 1983 (1963)
Jovellanos y Goya, Taurus, Madrid, 1970
 LAFUENTE FERRARI,E.La situación y la estela del arte de Goya. Coincidencias e influencias del arte de Goya, Madrid, 1947
 MORALES Y MARTIN,J.L. Pintura en España. 1750-1808, Madrid, 1994
 NORDSTROM,F.Goya,Saturno y la melancolía, Visor, Madrid, 1989 (1962)
 PÉREZ SANCHEZ,A.E.(et al.)Goya y la ilustración, Catàleg de l'exposició del Museo del Prado, Madrid, 1988
 SANCHEZ CANTON,F.J./SALAS,X. Goya y sus pinturas negras, Milán/Barcelona,1973
 TOMLINSON,J.A.Francisco de Goya.Los cartones para tapices y los comienzos de su carrera en la corte de Madrid, Cátedra, Madrid, 1993
Goya en el crepúsculo del Siglo de las Luces, Cátedra, Madrid, 1993

Lliçons 5,6,7 i 8

ABRAMS,M.H.El espejo y la lámpara, Seix y Barral, Barcelona, 1975 (1953)
 ANTAL,F. Clasicismo y romanticismo, A.Corazón, Madrid, 1978 (1966)
Estudios sobre Fuseli, Visor, Madrid, 1988 (1956)
 ARNALDO,J.(ed.)Fragments para una teoría romántica del arte, Madrid, 1987
Estilo y naturaleza. La obra de arte en el romanticismo alemán, Madrid, 1990
 BINDMAN,D.William Blake,Londres, 1977
 BISANZ,D.German Romanticism and Philipp Otto Runge, Dekalb, 1970
 CARUS, C.G.Cartas y anotaciones sobre la pintura de paisaje, Visor, Madrid, 1992 (1982)
 CLARK,K.,La rebelión romántica. El arte romántico frente al clásico, Alianza Editorial, Madrid, 1990 (1973)

EITNER, L. Guericault, his Life and Work, Londres, 1982
 HONOUR, H. El romanticisme, Alianza Forma, Madrid, 1981 (1979)
 JENSEN, J. Ch. Caspar David Friedrich, Ed. Blume, 1980 (1977)
 MARÍ, A. El entusiasmo y la quietud, Barcelona, 1979
 ROSENBLUM, R. Ingres, Nova York, 1967
 ROSENTHAL, M. Constable, the Painter and his Landscapes, Londres, 1983
 SERULLAZ, M. Delacroix, Paris, 1981
 SCHAEFFER, J. M. L'Art de l'Age moderne, Paris, 1992
 WILTON, A. Turner and the Sublime, Londres, 1980

Lliçó 9:

BENEVOLO, L. Historia de la arquitectura moderna, Ed. Gustavo Gili, 1990 (1985)
 BENJAMIN, W. Iluminaciones: poesía y capitalismo, Ed. Taurus, Madrid, 1980 (1980)
 EGBERT, D. D. El arte y la izquierda europea, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1981 (1970)
 SOUGEZ, M. -L. Historia de la fotografía, Ed. Cátedra, Madrid, 1981
 KLINGENDER, F. D. Arte y revolución industrial, Cátedra, Madrid, 1983 (1967)
 KOSTOF, S., Historia de la arquitectura, vol. 3, Alianza Editorial, Madrid, 1988 (1985)
 METKEN, G. Los prerrafaelistas, Barcelona, 1974
 MORRIS, W. Arte y sociedad industrial, València, 1975
 NANIERA ELIA, N. William Morris y la ideología de la arquitectura moderna, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1977
 PEVSNER, N. Los orígenes de la arquitectura moderna y el diseño, E. Gustavo Gili, Barcelona, 1976 (1968)
 RAMIREZ, J. A. Medios de Masas e Historia del Arte, Madrid, 1981
 SCHARF, A. Art and Photography, Londres, 1968

Lliçons 10 i 11:

BOGGS, J. S. (et al.) Degas, Catèleg de l'exposició al Grand Palais, Paris, 1988
 CACHIN, F. (et al.) Manet, Catèleg de l'exposició al Grand Palais, Paris, 1983
 CLARK, T. Imágenes del pueblo: Courbet y la Revolución de 1848, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1981 (1973)
The Absolute Bourgeois: Artist and Politics in France, 1848-1851, Londres, 1971
The painting of Modern Life: Paris in the Art of Manet and His Followers, Nova York, 1985
 BERNARD, E. (et al.) Conversaciones con Cézanne, Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1981 (1978)
 FRANCINA, F. (et al.) Modernity and Modernism. French Painting in the Nineteenth Century, New Haven/Londres, 1993
 FREIXA, M. (et al.) Fuentes y documentos para la historia del arte (Vol. VIII: Las vanguardias del siglo XIX), Ed. Gustavo Gili, Barcelona, 1982
 FRIED, M. Courbet's Realism, Chicago, 1990
 HERBERT, R. L. El Impresionismo, Arte, Ocio y Sociedad, Alianza, Madrid, 1989
 MAINARDI, P. Art and Politics of the Second Empire, Londres, 1987
 NOCHLIN, L. Realismo, Alianza Editorial, Madrid, 1991 (1971).
The Politics of Vision, Nova York, 1989
 REFF, T. Degas. The Artist's Mind, Nova York, 1976
 REWALD, J. Historia del Impresionismo, 2 vols. Barcelona, 1972 (1961)
 ROSEN, C. i ZERNER, H. Romanticismo y realismo. Los mitos del arte del siglo XIX, H. Blume, Madrid, 1988 (1984)

VVAA Gustave Courbet 1819-1877 Catàleg de l'Exposició al Grand Palais, Paris
VVAAMonet Catálogo de la Exposición del MEAC, Madrid, 1986
VVAALa sculpture française au XIXeme siècle ,Paris, 1986
VVAA Impressionisme.Les origines 1859-1969, Catàleg de l'Exposició del Grand Palais, París, 1994

Lliçó 12:

CABANNE,P. Van Gogh, Londres, 1963
CÉZANNE,P. Correspondencia, Visor, Madrid, 1991 (1978)
DORAND,D. (ed.) Sobre Cézanne, Gustavo Gili, Barcelona, (1978)
LUCIE-SMITH,E. Symbolist Art, Londres, 1979
REWALD,J. El postimpresionismo. De van Gogh a Gauguin, Alianza Editorial, Madrid, 1982
RILKE,R.M. Cartas sobre Cézanne, Paidós, Barcelona, 1985 (1952)
RUBIN,W. Cézanne, the Late Works, Catàleg de l'Exposició del MOMA, Nova York, 1977
SCHMUTZLER,R. El modernismo, Alianza, Madrid, 1980
VVAA Gauguin, Catàleg de l'Exposició al Grand Palais, París, 1989
VVAA Munch et la France, Catàleg de l'Exposició al Musée d'Orsay, París, 1991
VVAA Georges Seurat 1855-1891, Catàleg de l'Exposició del Grand Palais, París, 1991

TEXTOS

1.-WINCKELMANN,Johann Joachin Gedanken über die Nachahmung der griechischen Werke in der Malerei und Bildhauerkunst (1754) (Trad.: Reflexiones sobre la imitación del arte griego en la pintura y la escultura, Ed.Peninsula, col.l. Nexos, Barcelona, 1987)

2.-BAUDELAIRE, Charles Le peintre de la vie moderne (1863) (Trad.:El pintor de la vida moderna (ed.A.Pizza i D.Aragó) Colegio Oficial de Aparejadores y Arquitectos Técnicos, Murcia, 1995)

3.-VAN GOGH,V. Cartas a Theo, Barral, Barcelona, 1981 (1968)

AVALUACIÓ:

Es farà un examen en tres parts: 1) comentari de diapositives; 2) desenvolupament d'un tema; 3) comentari de textos.